

Metoderapport til Skup 2017

Av: Kadafi Zaman og Jonas Fabritius Christoffersen m.fl.

Innhold

1. Redaksjon.....	3
2. Arbeidets tittel	3
2.1 Seksualforbryterne 2015.....	3
2.2 Sammendrag	4
2.3 Hva er nytt?.....	4
2.4 Problemstilling	4
3. Metode: Forberedelser og verktøy	5
3.1 Arbeidsverktøy.....	5
3.2 Utvalg av parametere	5
3.3 Opprinnelse og statsborgerskap.....	6
3.4 Endringer i straffeloven	7
4. Metode: Innhenting og bearbeiding av materialet.....	7
4.1 Hvem ble dømt for seksualforbrytelser i 2015?.....	7
4.2 Organisering og arbeidsfordeling	8
4.3 Registrering av opplysninger.....	8
4.4 Identifisering av de dømte i anonymiserte dommer.....	8
4.5 Statsborgerskap og innvandrerbefolkning.....	8
4.6 Anker og frifinnelser.....	9
4.7 Stikkprøver og kontroll av opplysninger.....	9
5. Analyse, presentasjon og publisering	9
5.1 Analyse av datamaterialet	9
5.2 Presentasjonsmuligheter	10
5.3 Identifisering av gjerningspersoner	11
5.4 Utforming av informasjon og tekst i databasen	11
5.5 TV-presentasjon.....	11
5.6 Kilder til landbakgrunnstallene	12
5.7 Publisering.....	12
5.8 Samarbeid mellom redaksjoner	12
6. Tidsbruk	12
7. Konsekvenser	13
9. Takk til:.....	14
10. Vedlegg:	15

1. Redaksjon

Redaksjon

TV 2 Nyhetene, Karl Johans gate 14, 0154 Oslo

Medvirkende

Kadafi Zaman (reporter)
Jonas Fabritius Christoffersen (reporter)
Ola Haram (reporter)
Ane Rostad Stokholm (reporter)
Finn Erik Robstad (reporter)
Alexander Klanderud (reporter)
Joel Schäfer (utvikling)
Jørn Ove Stokka (utvikling)
Tom Rune Orset (foto)
Jon Eirik Olsen (foto)
Magnus Nøkland (foto)

Sverre Saabye (foto)
Jørgen Herland (grafikk)

Deler av de medvirkende journalistene. Foto: Martin Huseby Jensen/Journalisten

Kontaktperson

Jonas Fabritius Christoffersen
Mobil: 90206397
E-post: jfc@tv2.no

2. Arbeidets tittel

«TV 2 har kartlagt alle dømte seksualforbrytere i 2015: 398 dømt i 2015 – se hvem de er»

Publisert

23. februar 2016 med påfølgende saker i ukene etterpå

Påsyn:

Dette er et samarbeidsprosjekt mellom TV 2s innenriksavdeling og nettredeksjonen. Resultatene er å finne på følgende adresser:

<http://www.tv2.no/tag/seksualforbryterne2015/>
<http://www.tv2.no/v/1023644/?tag=seksualforbryterne2015>

2.1 Seksualforbryterne 2015

23. Februar 2016 publiserte TV 2 de første sakene i serien Seksualforbryterne 2015. Det var etter nesten to måneder med nitidig dypdykk og plotting av tingrettsdommer om seksualforbrytelser fra hele 2015.

Det var først 399 seksualforbrytere som ble med i databasen vi presenterte, og som vi lagde journalistikk på. Prosjektet startet like etter nyttår i januar 2016. Problemstillingen kom i kjølvannet av meldinger om massevoldtekter på nyttårsaften i Köln i Tyskland. Det var lite eller ingen håndfaste tall i debatten, men mye synsing fra både innvandrerkritiske stemmer og andre. Derfor mente vi det ville være interessant å blant annet se på hvor mange av de dømte seksualforbryterne som hadde innvandrerbakgrunn. SSB hadde da ikke laget

statistikk på denne typen tall, og derfor måtte vi på en eller annen måte finne frem til dem selv.

Vi gikk til det mest håndfaste man kan få, dommer i norske tingretter. I tillegg er dette det som er mest tilgjengelig, da det for eksempel ikke er mulig å få innsyn i alle anmeldelser eller forhold som ikke en gang blir anmeldt. Statistikk på saker som ikke blir anmeldt ble dog etterlyst av en kritiker.

2.2 Sammendrag

Prosjektet tar for seg seksualforbrytelser i 2015. Vi skjønnte allerede fra starten at dette kunne bli et kontroversielt og krevende tema, spesielt etter at vi valgte å se på landbakgrunn som en av parameterne. Innvandrerbakgrunn vil lett mobiliserer følelser og kunne avspore fakta i retning av en debatt om innvandring, kriminalitet og fremmedfrykt.

Vi som jobbet med prosjektet la derfor stor vekt på finne frem til en metode for registreringen som skulle være mest mulig objektiv. Dette for å unngå en debatt om metode og dermed kunne konsentrere oss om hovedfunnene i materialet som registrerte flere parametere som alder på ofre, relasjon mellom ofrene og gjerningsperson, alder, straff eller kjønn.

Valg av tema satt mange sinn i kok. Akademia har vært svært tilbakeholden med å ta opp temaet og forskere advarte oss mot å stikke hånden i et «væpsebol». Statistisk Sentralbyrå har ikke hatt noen statistikk eller registrering for dette temaet, men besluttet høsten 2016, etter TV 2s arbeide, å lage en slik rapport.

Vi vil med denne metoderapporten gi andre journalister en oppskrift på hvordan de kan gjøre den samme jobben vi har gjort. Vi har undersøkt seksualforbrytelser, men metoden er universell og kan brukes på andre lovbrudd.

2.3 Hva er nytt?

Ingen har tidligere systematisk gått gjennom alle dommer på seksualforbrytelser i norske tingretter i løpet av et år og sett på blant annet landbakgrunn. Derfor er dette omfattende nybrottsarbeid. Systematikken er også et nøkkelord i prosjektet, da det for å kunne si noe som helst om resultatene av gjennomgangen måtte være vanntett metode gjennom systematikk.

Prosjektet resulterte ikke bare i statistikk om landbakgrunn, men også om alder på gjerningsmann og alder, og relasjonen mellom de to, for å nevne noe.

Og resultatet ble til slutt 398 domfellelser med 50 forskjellige nasjonaliteter, 9 kvinner og 389 menn. Det var minst 479 individuelle ofre og 331 av dem var under 16 år. 117 av de domfelte ble dømt for overgrep mot barn under 16 år.

2.4 Problemstilling

Hvor mange ble dømt for voldtekt i Norge i 2015?

Hvor gamle er gjerningspersonene?

Hvem er ofrene, hva slags relasjon er det til gjerningspersonen og hvor mange er de?

Hva er andelen med innvandrerbakgrunn?

Hvor mange fedre og bestefedre er dømt for overgrep av barn og barnebarn?

Hvor mange av ofrene var barn?

Dette er noen av spørsmålene vi søkte svar på gjennom kartleggingen av de dømte seksualforbryterne.

Problemstillingen skulle også favne bredt i straffeloven, der alt fra blotting til de groveste overgrepene og overfallsvoldtektene skulle tas med. Derfor ble hele det 19. kapittelet i straffeloven fra 1902 tatt med¹.

3. Metode: Forberedelser og verktøy

3.1 Arbeidsverktøy

For å analysere så mange dommer med så mange opplysninger i hver dom, skjønte vi tidlig at dette måtte systematiseres på en god og oversiktlig måte. Dette gjør analysearbeidet i etterkant mye enklere.

Et medlem av gruppen mente at dette kunne løses best i Microsoft Word, og sto ganske hardnakket på dette. Etter en intern diskusjon ble Google Sheets likevel valgt som arbeidsverktøy. Word-mannen ga seg likevel ikke uten en kamp, og det måtte en leder til for å løse den lille metodekonflikten.

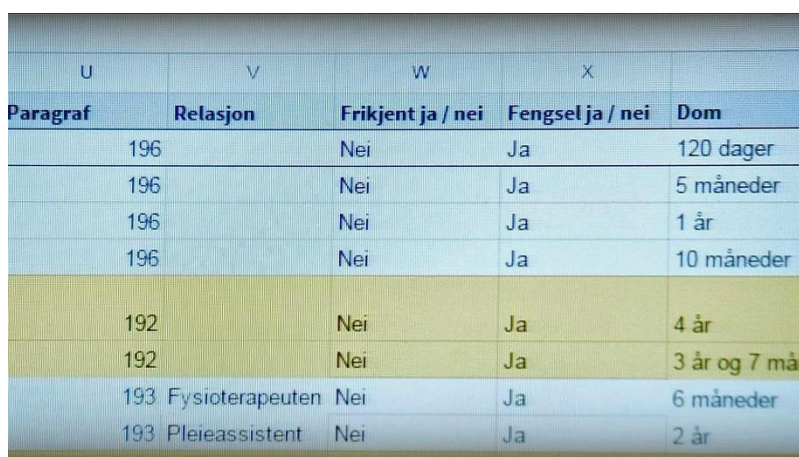
Alle som jobbet med Google-dokumentene brukte tofaktor-autensitering for å styrke sikkerheten rundt de sensitive opplysningene som ble lagt der.

Fordelene med den nettbaserte løsningen er at flere kan jobbe i samme regneark, noe som gjøre et samarbeid langt lettere. Samtidig er det tilgjengelig fra enhver PC, uansett nettverk. Samtidig har Sheets-løsningen de samme sammenstillingsmulighetene som for eksempel Excel, og det er lett både å lære og forstå.

Sheets gjør også at det er lettere å holde oversikten over progresjon, for eksempel sammenlignet med Word, samtidig som utregning, søk og sortering blir langt enklere.

3.2 Utvalg av parametere

Dommene ble registrert i et fast skjema med de samme parametere for hver eneste dom. For å kunne identifisere den enkelte dom, ga vi hver sak en unik ID i tillegg til at alle ble logget med saksnummeret det har i rettssystemet.

U	V	W	X	
Paragraf	Relasjon	Frikjent ja / nei	Fengsel ja / nei	Dom
196		Nei	Ja	120 dager
196		Nei	Ja	5 måneder
196		Nei	Ja	1 år
196		Nei	Ja	10 måneder
192		Nei	Ja	4 år
192		Nei	Ja	3 år og 7 mån
193	Fysioterapeuten	Nei	Ja	6 måneder
193	Pleieassistent	Nei	Ja	2 år

Slik så tabellene ut i Google Sheets.

Fordi store deler av skjemaet var kvantitativt, var det viktig at det ble en universell utforming av registreringene av hver enkelt dom, slik at det lett kunne summeres opp og analyseres.

¹ Det kom et skifte i straffeloven i oktober 2015, noe vi vil komme tilbake til.

Dermed måtte for eksempel alder, paragraf og fengselsstraff skrives likt der det straffen var lik.

I beskrivelsen av hver enkelt dom, måtte det derimot fylles ut slik at det var mulig å skille de forskjellige dommene fra hverandre, til en viss grad.

Tingretten den enkelte dom hørte til ble registrert, i tillegg til dato for gjerningen og dato for dom. Kjønn og alder på gjerningsperson og kjønn og alder på den eller de fornærmede. I tillegg ble informasjon om hvilke(n) paragrafer som gjaldt og hva slags straffereaksjon de dømte fikk notert.

Den straffedømtes opprinnelse og statsborgerskap, og om de hadde lovlig opphold i Norge ble også registrert dersom det var omtalt i dommen. Dersom det ikke sto, ble dette sjekket opp.

Antall ofre kan diskuteres i noen tilfeller. Vi falt ned på denne linjen etter intern diskusjon: Er du dømt for å laste ned eller være i besittelse av overgrepsskjermer av barn, så er det ikke regnet som et offer. Er det derimot for eksempel produsert overgrepsskjermer av barn, så er det registrert minst et offer i saken.

Julio Kopseng er, som observante lesere har bemerket, registrert to ganger i databasen. Dette er fordi det var to forskjellige rettssaker, og to forskjellige forvaringsdommer, på til sammen minst 18 voldtekter. I og med at vi teller domfellelser, ble det naturlig å ta med begge, i stedet for å samle det til et punkt i databasen.

3.3 Opprinnelse og statsborgerskap

I og med at vi ønsket å finne ut av hvor mange av de straffedømte seksualforbryterne som hadde innvandrerbakgrunn, trengte vi en hensiktsmessig definisjon. Denne skulle gi oss svar på om gjerningspersonen hadde innvandrerbakgrunn, eller om personen kunne regnes som «norsk».

Vi gikk nøye til verks i vurderingen, og fant det lite nøyaktig å kun gå ut fra for eksempel navnet til gjerningspersonen. Å bruke utenlandsklydende navn er ikke en presis metode, og vil kunne favne om personer som i vår sammenheng regnes som norske. Se bare på Yousef Bartho Asidiq, som tidligere het Per og har to norske foreldre. Navnet hans kan oppfattes som utenlandsk, men han er ikke en del av det SSB regner som innvandrerbefolkningen.

Det tok lang tid å finne for eksempel innvandrerbakgrunnen til «Ali Ahmed», som er født i Oslo og som har norsk statsborgerskap. For å få riktig svar har vi måttet finne ut hvor foreldrene hans innvandret fra.

For «Ali Ahmed» er ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB) norskfødt med innvandrereforeldre. Vi har i vårt arbeid basert oss på definisjoner fra SSB. Det betyr at personer med innvandrerbakgrunn, norsk statsborger eller ikke, er definert som:

- 1) De som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre.
- 2) De som er født i Norge av to utenlandsfødte foreldre.

Summen av disse to kategoriene utgjør innvandrerbefolkningen i Norge, selv om mange av dem er norske statsborgere.

Gjerningspersoner som ikke er registrert med lovlig opphold i Norge ble lagt i en egen kategori, da disse ikke er en del av innvandrerbefolkningen for SSB. Dette er også en interessant gruppe, selv om det bare var ni personer i vårt utvalg.

3.4 Endringer i straffeloven

1. oktober 2015 trådte den nye straffeloven i kraft, der seksualforbrytelser har fått nye lovtekster og nye paragrafer. Seksualforbrytelser gikk fra det 19. kapitlet til det 26. kapitlet. Det betyr for eksempel at §192, som angår voldtekt, da ble hetende §219.

I vår første innhenting av materialet hadde vi kun sett på det 14. kapitlet. I og med at den nye straffeloven trådte i kraft i samme periode som vi undersøkte, var det en liten mulighet for at det også var dommer på denne. Derfor ble også dette undersøkt, men det viste seg at ingen ble dømt etter den nye straffeloven i løpet av perioden fra den trådte i kraft i oktober og frem til årsskiftet.

I alt ble det levert inn rundt 5.700 anmeldelser på brudd på straffelovens paragrafer 192 til 204, som alle omhandler seksualforbrytelser av forskjellig art. Men disse får man ikke innsyn i. For å finne et datamateriale vi kunne bruke, gikk vi til det mest håndfaste som er tilgjengelig, dommer i norske rettsaler.

4. Metode: Innhenting og bearbeiding av materialet

4.1 Hvem ble dømt for seksualforbrytelser i 2015?

For å se om skjemaet var hensiktsmessig utformet, ble det først tatt utgangspunkt i alle dommer fra Oslo tingrett som omhandlet seksualforbrytelser, og som var avsagt i 2015. Dette gjaldt både saker som endte i frifinnelse og de som endte i straff.

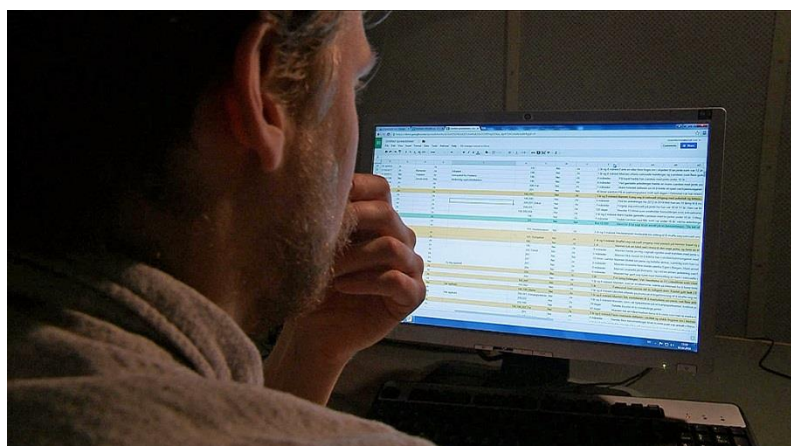
Dette ble også gjort for å se om prosjektet i det hele tatt ville være gjennomførbart. Ville det ta for lang tid, ville det bli oversiktlig og kunne presenteres på noe vis?

Etter å ha lest dommene fra landets største domstol bestemte vi oss for å undersøke situasjonen i resten av landet. Vi har tatt for oss straffesaker som behandles i meddomsrett.

Derfor er tilståelsesdommer ikke med i utvalget, og heller ikke de som kun har blitt bøtelagt av politiet for mindre seksualforbrytelser. Oslo tingrett, som er den tingretten som behandler flest straffesaker i landet, hadde i fjor bare seks tilståelsesdommer som gjaldt seksuallovbrudd. En inkludering av disse sakene ville ikke ha stor innvirkning på resultatene.

Vi måtte gå flere runder med Domstoladministrasjonen for å få tilgang til en nasjonal oversikt over avgjorte dommer som omhandlet seksualforbrytelser i 2015. Til slutt fikk vi en liste med 445 saksnumre, sortert etter hvilken tingrett som hadde behandlet saken.

Deretter måtte vi kontakte hver enkelt tingrett for å be om å få tilsendt i hver enkelt dom. Hver dom ble merket i skjemaet når vi hadde bedt om innsyn i den, i tillegg til at de ble merket når de var mottatt. Til slutt ble de også

merket når de var ferdig utfylt, slik at vi hadde god oversikt over progresjonen.

Noen av tingrettene svarte etter noen timer, andre brukte flere uker, og måtte purres på. De fleste ble sendt digitalt, men noen ble også sendt på papir i posten.

4.2 Organisering og arbeidsfordeling

Arbeidet med å gjennomgå alle straffesakene ble fordelt på flere av journalistene, både for å unngå "slitasjeskader" og på grunn av tidshensynet. Hovedsakelig var det Kadafi Zaman og Jonas Fabritius Christoffersen som jobbet med dette, med støtte fra Ola Haram, Finn Erik Robstad og Alexander Klanderud.

I det senere analysearbeidet fikk Ola Haram en større rolle. Da arbeidet skulle publiseres var også Ane Rostad Stokholm en viktig nøkkelspiller, blant annet i innhenting av caser som kunne belyse problematikken vi ønsket å presentere.

4.3 Registrering av opplysninger

Hver enkelt dom ble så lest gjennom og alle opplysninger ble registrert i skjemaet i Google Sheets. Dette var det mest tidkrevende arbeidet, da dommene kunne være alt fra 10-15 sider og mye, mye lenger. Det var 445 saksnummer, men det kunne også være flere gjerningspersoner i en sak, og dermed måtte det opprettes nye linjer med samme straffesaksnummer og individuell personalia.

Det var også et krevende arbeid på grunn av detaljnivået i hver enkelt dom, og å sitte i flere uker å lese gjennom grove overgrepdommer var tidvis tung kost. Derfor var det viktig med en viss debrief- eller ventilmulighet blant alle. Dette ble gjort gjennom åpne samtaler der man luftet tanker rundt temaet og forskjellige dommer. Ikke nødvendigvis formelle møter, men mer en kultur der det var lov å avreagere på individuelt vis.

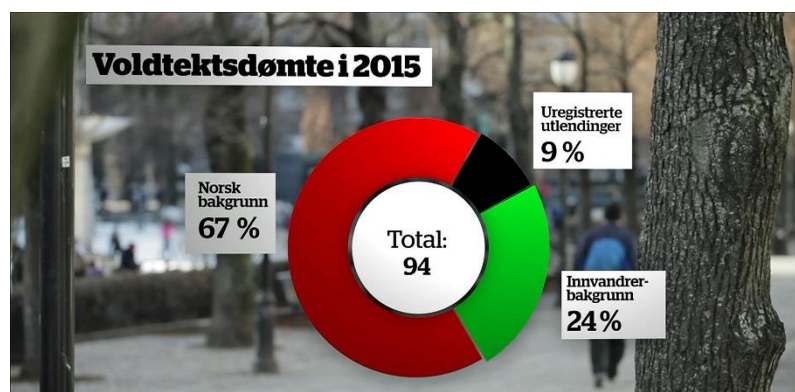
4.4 Identifisering av de dømte i anonymiserte dommer

De fleste dommene kom uten begrensninger, men noen var anonymisert av tingretten manuelt. Dette kunne enten være at gjerningspersonens personalia var strøket over eller erstattet av en bokstav, eller at offerets personalia hadde fått den samme behandlingen.

Dette vanskeliggjør arbeidet med identifisering av for eksempel de med innvandrerbakgrunn, men umuliggjorde det ikke. Det krever mer gravearbeid og mer tid, og ble blant annet gjort via kilder med tilgang til lukkede registre med detaljert informasjon om personhistorikk.

4.5 Statsborgerskap og innvandrerbefolkning

I noen dommer står det hva slags statsborgerskap gjerningspersonen har, men dette er ikke regelen. Derfor ble de gjerningspersonene vi ikke visste statsborgerskap på, merket i skjemaet.

Slik ble tallene presentert på TV.

Dette ble blant annet gjort ved bruk av skattelister, folkeregisteret og Facebook-undersøkelser.

Opplysningene ble i tillegg kryssjekket gjennom kilder med tilgang til lukkede register som viser foreldrenes opphav. Dette er en omfattende del av prosjektet, som også er avgjørende for grundigheten.

4.6 Anker og frifinnelser

Vi visste at alle dommer vi satt på til slutt var avsagt i 2015, og dermed en del av grunnlaget vårt. Men i dommene står det ingenting om ankestatus. De som ble avsagt i begynnelsen av 2015 kunne allerede ha fått sin ankebehandling, og lagmannsretten kunne sågar ha kommet til en annen konklusjon enn tingretten. De som ble dømt i tingretten, for senere å bli frikjent i en ankesak, skulle ikke være med i det endelige utvalget. Hvis saken var anket, skulle dette også merkes.

Derfor måtte vi finne ut hvor hver enkelt straffesak sto med tanke på en potensiell ankesak. Vi mente også at det var mest riktig å gi uttrykk for ankestatus i presentasjonen av resultatene, dersom saken ikke var ferdigbehandlet i rettssystemet.

Flere straffesaker endte også med frifinnelse i tingretten, og dermed måtte disse tas ut av datagrunnlaget.

Kort tid etter publisering ble en av personene i datagrunnlaget frikjent i lagmannsretten. Denne ble da tatt ut. Derfor har tallet både vært 399 og senere 398. Det var ikke tenkt at vi skulle oppdatere basen regelmessig ut over året, men denne ble altså tatt ut.

4.7 Stikkprøver og kontroll av opplysninger

I registrering av over 445 linjer i Google Sheets med en rekke parametere, kan det forekomme feilregistreringer. For å unngå dette, ble opplysningene dobbeltsjekket manuelt etter registrering.

I tillegg ble det tatt en del tilfeldige stikkprøver av en rekke linjer for å kontrollere om informasjonen var registrert riktig. Stikkprøvene avdekket ingen store mangler ved dataene.

5. Analyse, presentasjon og publisering

5.1 Analyse av datamaterialet

For å finne likhetstrekk blant de forskjellige straffedømte, ble det blant annet brukt pivot-tabeller som sammenfattet like registreringer i skjemaet. Dermed kunne vi for eksempel raskt finne ut av hvor mange som ble dømt for voldtekt, hvor mange dømte seksualforbrytere som var en del av innvandrerbefolkningen eller hvor mange som fikk forvaringsstraff.

5.2 Presentasjonsmuligheter

Det var tidlig i prosjektet klart at vi ønsket å presentere hver enkelt domfelte med tilhørende informasjon. Å finne en hensiktsmessig form var en utfordring for prosjektet, fordi det var et massivt materiale.

Det var et ønske fra første stund at vi kunne finne en måte der hver enkelt dom kunne presenteres. Vi så på flere grafiske utforminger, blant annet en kartløsning med geografisk informasjon, et klikkbart bilde med en rekke silhuetter der man kunne utforske hver enkelt gjerningsperson, eller en slags sveipefunksjon eller bildeserie.

I tillegg lå det ikke mye ressurser til å utvikle noe stort og nytt i potten, noe som legger begrensninger på hvor høyt ambisjonsnivået skal legges.

< Norge - Østfold
Fredrikstad tingrett

Antall saker: **6**   Nasjonaliteter: **2**   Menn: **6**

Filter etter alder

20-29 (2)   30-39 (1)   40-49 (1)   50-59 (1)   60-69 (1)

Mann i 50-årene Hadde flere ganger seksuell omgang med sin egen datter. Status: Anke ikke ferdigbehandlet Dom: 5 år Land: Norsk	Mann i 60-årene Dømt for vold og forsøk på voldtekt av ektefelle. Status: Anke ikke ferdigbehandlet Dom: 4 år og 6 måneder Land: Norsk
Mann i 20-årene Har hatt gjentatte samleier med sin mindreårige idrettsselev. Fem års aldersforskjell mellom dem. Status: Anket, ny straff 8 måneder Dom: 9 måneder Land: Norsk	Mann i 40-årene Kvinne sloknet på sofaen etter å ha drukket alkohol. Våknet av at mannen voldtok henne. Status: Anket, ny straff fire år. Dom: 4 år Land: Romania, uten lovlig opphold i Norge
Mann i 20-årene Hadde bilder av voksne som gjennomfører seksuelle overgrep mot små barn.	Mann i 30-årene Tok kveletak på en psykisk utviklingshemmet dame han møtte på pub, slo henne i ansiktet og voldtok henne.

Slik ble tallene presentert.

TV 2s utviklere Jørn Ove Stokka og Joel Schäfer ble tidlig tatt med i denne prosessen, da de skulle ha en viktig finger med i spillet. Spørsmålet da ble hvilke muligheter vi hadde, og hva de mente var gjennomførbart. Til slutt ble det et slags kompromiss, og de to skal ha heder og ære for det de fikk til på kort tid og et lite budsjett.

Kartløsningen ville i vårt syn bli lite brukervennlig, da det for eksempel i Oslo tingrett, som hadde vært ett punkt på kartet, alene ville være 55 dommer. Våre verktøy gjorde dette lite hensiktsmessig, og det skulle altså ikke utvikles noe nytt.

Silhuetter i et klikkbart bilde var heller ikke optimalt, da det ikke nødvendigvis ble oversiktlig eller lett å skille de forskjellige fra hverandre.

En bildeserie med sveipefunksjon ble nedstemt fordi det ville bli mye arbeid i å lage hvert enkelt bilde, og at det ville ta tid å sveipe gjennom nesten 400 bilder.

Vi landet til slutt på en database der det øverste nivået var fylker. Under dette kom tingretter, og til slutt fikk man se alle dommer i den enkelte tingrett. Det var også mulig å filtrere på kjønn og på aldersgrupper.

Dette var forholdsvis enkelt å sette opp, der dataene ble hentet ut fra hver enkelt linje i Google Sheets-skjemaet. Funksjonen er også bygget på til dels eksisterende infrastruktur, noe som minket kostnadene og arbeidstiden til utviklerne.

5.3 Identifisering av gjerningspersoner

Noe vi måtte ta stilling til underveis i utformingen, var om de straffedømte skulle identifiseres på noe vis. Det er flere etiske problemstillinger å ta hensyn til i identifisering i krimjournalistikken, og kanskje i seksualforbrytersaker spesielt. I en rekke saker var gjerningspersonen kjent for fornærmede, og det var også mange med familiære bånd til overgriperen. Dermed kunne en identifisering av gjerningspersonen også føre til identifisering av den eller de fornærmede i straffesaken. Dette var ikke ønskelig.

Et annet aspekt ved identifisering var alvorligheten av forbrytelsen. Det er forskjell på blotting, seksuell handling og grove voldtekter. Hver enkelt sak hadde slik sett påkrevd en individuell presseetisk vurdering, noe som ville vært svært tidkrevende. I et fåtall av sakene var gjerningspersonene allerede identifisert, i forbindelse med rettssaken eller dommen. Sakene mot Julio Kopseng er et eksempel. Da ble det naturlig å identifisere.

5.4 Utforming av informasjon og tekst i databasen

Hver enkelt dom i databasen ble presentert med kjønn, aldersspenn, ankestatus, straffennivå, landbakgrunn og en kort tekst som forklarte hva gjerningspersonen var dømt for.

Detaljnivået i dommene er et helt annet enn vi kunne legge oss på i presentasjonen. Teksten må ikke bare sammenfattes og kortes ned. Vi valgte en mer "klinisk" fremstilling, mer lik slik den er i straffeloven. Seksuell handling eller omgang, voldtekt, overgrepssbilder av barn.

Vi hadde også registrert den enkelte paragraf gjerningspersonen var dømt for, men dette tilførte ikke etter vår vurdering basen særlig nytte. Den vanlige mannen i gata har ikke disse i hodet, og vet heller ikke hva de betyr.

Gjennom en nøktern og klinisk fremstilling av det gjerningspersonen er dømt for, ville vi også begrense belastningen for de fornærmede i saken. Dette var en viktig tanke som fulgte oss gjennom prosjektet.

Fra første sak på 21-nyhetene. Foto: TV 2

5.5 TV-presentasjon

Databasen med alle seksualforbryterne var vanskelig å presentere like omfattende som det kunne gjøres på nett. Derfor ble hovedfunnene presentert på TV, med henvisninger i hvert innslag til databasen. Samtidig ble det funnet caser som kunne illustrere poengene som kom frem.

Den første TV-reportasjen ble publisert i 21-nyhetene tirsdag 23. februar 2016. Denne inneholdt en presentasjon gjort i en rettssal i Oslo tingrett med Kadafi Zaman, der grafikken ble "lagt inn" i rommet for å illustrere funnene i undersøkelsen. Deretter hadde vi innslag både fra to seksualforbrytere som fikk behandling mens de sonet på Ila fengsel, og et intervju med en jente som hadde blitt utsatt for seksuelle overgrep av faren i lengre tid. De tre hadde ingen tilknytning til hverandre, og det var ikke offeret til noen av de to seksualforbryterne som ble intervjuet.

I begge disse innslagene ble intervjuobjektene anonymisert, av hensyn til ofrene og fordi det var et premiss for intervjuene. Samtidig var det viktig at overgrepsofrene skulle slippe å se sin overgriper på TV i beste sendetid, mens de snakket om hva som hadde skjedd.

Slik ble et offer anonymisert. Foto: TV 2

5.6 Kilder til landbakgrunnstallene

Det er ikke til å legge skjul på at det var utfordrende å få noen til å uttale seg om innvandrerfallene. Ingen har forsket på en slik sammenheng, og samtidig er det et betent tema der de som stikker hodet frem fort kan bli anklaget for å tilhøre den ytre høyre fløy i politikken. Som en forsker sa til oss «Å, så har dere jobbet med det? Så spennende, det gleder jeg meg til å lese. Men jeg kan ikke uttale meg om det». Professor og biolog Kristian Gundersen var den eneste som ville kommentere tallene.

5.7 Publisering

Vi la opp et publiseringløp der dag én var databasen og noen funn fra den, sammen med to sterke case-historier. Dette mente vi var viktig for å skape oppmerksomhet rundt saken, og samtidig illustrere hva det faktisk handlet om.

Videre ble det laget en rekke TV- og nettsaker som skulle gå ut både på morgenen som oppfølgere og på kvelden med nye temaer. 21-sendingen på TV 2 er fortsatt et viktig flaggskip, og således skulle de største funnene presenteres her, samtidig som de ble presentert på nett.

5.8 Samarbeid mellom redaksjoner

Dette sakskomplekset er nybrotsarbeid innad i nyhetsredaksjonen fordi det sjelden eller aldri tidligere har vært et så stort samarbeid mellom TV- og nettredeksjonen. Ved å involvere journalister fra begge redaksjoner tidlig, kunne publiseringløpet og utformingen styres mot en felles forståelse som gjorde at det ble mer slagkraftig.

6. Tidsbruk

Totalt er det seks journalister som har bidratt i varierende grad til prosjektet, i tillegg til to utviklere, en grafikkreporter og flere fotoredigerere. To journalister, Kadafi Zaman og Jonas Fabritius Christoffersen, jobbet over en måned med registrering og analyse av dommen på fulltid. Det ble en del overtid i løpet av denne perioden, og en rekke arbeidsdager gikk over i arbeidskvelder.

De første sakene ble publisert 23. februar 2016, men egentlig var det tenkt at sakene skulle publiseres tidligere enn dette. En av grunnene til at dette ikke ble noe av var arbeidsmengden. Vi hadde rett og slett sett for oss at prosjektet skulle være ferdig tidligere, men det ble det altså ikke. Da registreringen av alle dommer endelig var ferdig, startet analysearbeidet. Deretter måtte vi se på både presentasjon på nett og TV, noe som også tok lang tid.

I tillegg tok prosjektet lengre tid enn ventet på grunn av detaljnivået og grundighetskravet som ble satt for arbeidet.

7. Konsekvenser

Etter at de første sakene og databasen ble publisert, var det en rekke debatter både på TV 2 Nyhetskanalen og i andre medier om funnene i basen. En vinkling vi ikke hadde presentert ble dessuten heftig debattert på Facebook-sidene til TV 2 Nyhetene. Straffenivået i seksualforbrytersaker satt sinnene i kok blant alle følgerne fra første stund. Vi hadde nok forventet at landbakgrunsvinkelen skulle engasjere mest, men det var straffenivået som virkelig traff en nerve. Dette ble også debattert på TV 2 Nyhetskanalen, og presentert som en egen sak på TV2.no.

Barneombud Anne Lindboe gjentok også sitt krav om at regjeringen måtte sette av én milliard kroner hvert år i ti år fremover for å beskytte barn mot seksuelle overgrep. Tallene på hvor mange av de dømte seksualforbryterne som hadde innvandrerbakgrunn utløste også en debatt i flere redaksjoner og på meningsbærende blogger. Blant annet Gunnar Tjomlid og Kjetil Rolness skrev flere innlegg om undersøkelsene, i tillegg til Human Rights Service og Forskning.no-redaktør Nina Kristiansen. Det ble også kalt "innvandrerlapskaus" av AP-politiker Eddie Whyte.

Dessuten resulterte funnene rundt landbakgrunn, og problemet med å finne kilder til å kommentere dette, i en debatt om politisk korrekthet i forskermiljøet på TV 2 Nyhetskanalen, der direktøren for Norges forskningsråd, Arvid Hallèn, uttalte at han ikke kunne avskrive at "(...) det finnes mekanismer som gjør at forskere unngår vanskelige og kontroversielle spørsmål".

I slutten av 2016 snudde også SSB, og bestemte at det skulle lages en rapport med kriminalstatistikk som viser landbakgrunn.

Vi fikk også inn tips i etterkant av publiseringsløpet, som senere har ført til andre saker som belyser problematikken rundt seksualforbrytelser av mer generell art.

Til slutt hadde prosjektet også konsekvenser for ofrene i dommene som ble presentert. Flere fornærmede fra forskjellige dommer tok kontakt med oss i redaksjonen for å fortelle at det betydde mye for dem at noen hadde lest gjennom dommene og de grusomme handlingene de hadde vært utsatt for. En fornærmet fortalte at vi hadde gitt henne noe av verdigheten tilbake, fordi hun visste at «noen hadde lest dommen fra tingretten og visste hvem svinet som voldtok henne var».

9. Takk til:

Dette er ett av de mer ressurskrevende undersøkende prosjektene som har vært gjennomført i TV 2. Det har vært faglig tilfredsstillende å jobbe med prosjektet og vi takker ledelsen i TV 2 for at vi fikk sjanse til å ta et dypdykk i et kontroversielt tema som vi mener å ha behandlet på en seriøs måte.

I tillegg ønsker vi å trekke frem utviklerne Jørn Ove Stokka og Joel Schäfer. Uten deres iherdige jobbing hadde det ikke vært mulig å presentere dette på en så hensiktsmessig måte som vi fikk gjøre.

Takk også til Kadafi Zaman, som til slutt ga seg på at vi skulle bruke Word, og ble frelst av Google Sheets.

10. Vedlegg:

# og plattform	Tittel	URL	Dato
Sak 1 på TV2.no og i 21-nyhetene:	«TV 2 har kartlagt alle dømte seksualforbrytere i 2015» og tilhørende	http://www.tv2.no/a/8054971/	23.2.2016
Sak 2 på TV2.no	«I over en måned har TV 2 undersøkt seksualforbryterne som ble dømt i 2015. Slik gjorde vi det»	http://www.tv2.no/nyheter/8054886/	23.2.2016
Sak 3 på 21-nyhetene og TV2.no	Faren var sjef i barnevernet: Pernille ble dopet ned og voldtatt av pappaen fra hun var 14 år	http://www.tv2.no/nyheter/8058014/	23.2.2016
Sak 4 på 21-nyhetene og TV2.no	Voldtok 12-åring mens hun klorte og sparket: – Alder spilte ikke noen rolle	http://www.tv2.no/nyheter/8064929/	24.2.2016
Sak 5 på Nyhetskanalen og TV2.no	Redd Barna om TV 2s overgrepstall: – Dette er bare toppen av isfjellet	http://www.tv2.no/nyheter/8065320/	24.2.2016
Sak 6 på 21-nyhetene og TV2.no	Hver fjerde dømte seksualforbryter i fjor hadde innvandrerbakgrunn	http://www.tv2.no/a/8072765/	24.2.2016
Sak 7 på Nyhetskanalen og TV2.no	Sju av ti ofre for seksualforbrytere er barn: Derfor velger overgriperne barn som ofre	http://www.tv2.no/nyheter/8071150/	24.2.2016
Sak 8 på Nyhetskanalen og TV2.no	399 seksualforbrytere dømt i 2015: Reagerer på lave straffer for seksualforbrytere	http://www.tv2.no/nyheter/8073112/	24.2.2016
Sak 9 på 18.30-nyhetene og TV2.no	Krever én milliard årlig for å beskytte barn mot overgrep	http://www.tv2.no/nyheter/8073430/	
Sak 10 på Nyhetskanalen og TV2.no	Psykologspesialist: – Behandling av overgripere fungerer ikke:	http://www.tv2.no/a/8073959/	25.2.2016
Sak 11 på Nyhetskanalen og TV2.no	FORSKER FORTVILER: – Politisk ukorrekt å forske på innvandrere og overgrep	http://www.tv2.no/nyheter/8074969/	25.2.2016
Sak 12 på Nyhetskanalen og TV2.no	Seksualforbryterne i 2015 kartlagt: Bestefar (90) forgrep seg på tre barnebarn	http://www.tv2.no/nyheter/8076491/	25.2.2016

Sak 13: 21-nyhetene og TV2.no	Her ser politiet at en Oslo-borger laster ned overgrepvideo av barn	http://www.tv2.no/a/8088022/	6.3.2016
-------------------------------	---	---	----------

Oslo 16. jan. 2017

Jonas Fabritius Christoffersen og Kadafi Zaman m.fl.